

Majandus- ja taristuministri määruse „Toetuse andmise tingimused ja kord tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamiseks“ eelnõu seletuskiri

1. SISSEJUHATUS

Sisukokkuvõte

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.02.2021, lk 17–75) artikli 4 punktist 2 tulenevalt on taaste- ja vastupidavusrahastu erieesmärgiks liikmesriikidele rahalise toetuse andmine, saavutamaks nende poolt esitatud taaste- ja vastupidavuskavas (edaspidi *taastekava*) sätestatud reformide ja investeeringute eesmärgid ja sihid.

Euroopa Nõukogu on taastekava kinnitanud oma 29.10.2021 rakendusotsusega nr 12532/21.

Määrusega kehtestatakse Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskava kohase komponent 4 „Energeetika ja energiatõhusus“ investeeringu 4 „Tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamise programm“ elluviimiseks toetuse andmise tingimused ja kord. Määruse eesmärk on hoogustada taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõttu tööstusaladel ja tööstusalaga piirnevatel aladel läbi jaotus- või põhivõrguga (edaspidi võrk) liitumise toetamise ning seeläbi taastuenergia osatähtsuse suurendamine elektrisüsteemis ning fossiilkütuste kasutuse vähendamine.

Eesmärgi saavutamiseks toetatakse taastuvelektri tootmiseseadmete võrguga liitumist tööstusaladel ja sellega piirneval alal, mis on tootmismaa. Toetuse andmise tulemusena tekkivad võrku liitumisvõimsused taastuvelektri tootmiseseadme võrguga ühendamiseks ja vajadusel elektri võrku edastamiseks. Väljundiks on tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadme võrguga liitumisvõimsuse kasv. Toetust antakse kooskõlas riigi eelarvestrateegias sätestatud eesmärkidega, panustades süsinikdioksiidi emissiooni vähendamisele Eesti energeetika valdkonnas, edendades tööstusaladel ettevõtjate poolt tehtavaid investeeringuid taastuenergia tootmiseseadmete rajamiseks läbi võrguga liitumise toetamise.

Investeeringu tegevusi rahastatakse Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskava. Määruse kehtestamise aluseks on Vabariigi Valitsuse 29. novembri 2021 määruse 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise ja toetuse andmise üldtingimused“ (edaspidi *taaste- ja vastupidavuskava määrus*) § 6 ja § 8. Määrusega nähakse ette üldised tingimused, toetatavad tegevused, kulude toetatavuse tingimused ja toetuse kasutamise kord investeeringute läbiviimiseks ning oodatud tulemuste saavutamiseks, samuti kehtestatakse toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord.

Investeeringu tegevuste tulemused panustavad Taaste- ja vastupidavusrahastu ühisesse näitajasse RRF CI09 „Toetatud ettevõtjate arv“.

Määruse ja seletuskirja koostasid Keskkonnainvesteeringute Keskuse projektikoordinaator Anastasia Petrova (e-post: anastasia.petrova@kik.ee, tel: 6274184), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakonna ekspert Tauno Hilimon (e-post: tauno.hilimon@mkm.ee, tel: 6256476) ja Keskkonnainvesteeringute Keskuse keskkonnaekspert Eva-Ingrid Rõõm (e-post: eva-ingrid.room@kik.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegid Keskkonnainvesteeringute Keskuse jurist Jaanika Vilde (e-post: jaanika.vilde@kik.ee) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Anne-Ly Normak (e-post: anne-ly.normak@mkm.ee).

2. EELNÕU SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

2.1 Määruse taust

Taastuvenergia osatähtsuse suurendamine on Eestile sotsiaalmajanduslikult kasulik, sest nii saame vähendada sõltuvust importenergiast ning muuta keskkonda puhtamaks, tagades riikliku sõltumatuse energeetika valdkonnas. Kliimanetraalsele elektritootmisele üleminek on sätestatud ühe olulise Eesti jaoks vajaliku muutusena strateegias „Eesti 2035“. Lisaks käesoleva toetuse rakendamise tulemusena vähendatakse kasvuhoonegaaside heidet. Selleks, et kliimanetraalsele energiatootmisele üle minna, on vaja olulisel määral ja kiiremas korras suurendada taastuvenergia osatähtsust. Taastuvenergia tootmise tulemusena väheneb Eestis ka primaarenergia tarbimine läbi fossiilseid kütuseid kasutava energiatootmise asendumise taastuvate allikatega.

Eestis maksab võrguga liituja enamiku võrguga liitumise kuludest (põhivõrgus ligi 100%, jaotusvõrgus ~80%). Sõltuvalt asukohast ja tootmiseadme võimsusest võivad liitumiseks vajalikud võrgutugevdused moodustada olulise osa taastuvenergia projekti kuludest.

Tootmiseadmete liitumise puhul maksab tootja liitumiseks vajalikud investeeringud. Tootmiseadmete liitumise käigus tehtavate võrgutugevdustööde läbi vähenevad ka piirkonnas tarbimissuunalised liitumiskulud. Eestis on viimastel aastatel paigaldatud palju lokaalseid taastuvenergia tootmiseadmeid, ennekõike päikesepaneele, mille tulemusena vabad ühendusvõimsused paljudes piirkondades on tänaseks ammendumas ja taastuvenergia seadme liitumine võrguga toob kaasa suured investeeringud võrgu ümberehitamiseks ja tugevdamiseks nii jaotus- kui põhivõrgus. Võrgu ümberehituse ja tugevdamise tööd võivad olenevalt piirkonnast olla suuremahulised ja seetõttu ka kallid, mistõttu taastuvenergia tootmiseadme võrguga ühendamise projekt muutub mittetasuvaks ja ebamõistlikult kulukaks.

Taastuvelektri tootmine tööstusalade lähedal suurendab nende alade atraktiivsust keskkonnateadliku investori silmis ning muudab elektrisüsteemi tõhusamaks (tootmine paikneb tarbimise lähedal). Lisaks väheneb fossiilenergia vajadus, sest kasutatakse taastuvenergiast toodetud energiat.

Toetatava tegevuse puhul on oluline, et see panustaks määruse §-s 2 toodud eesmärgi saavutamisse, milleks on hoogustada taastuvelektri tootmiseadmete kasutuselevõttu tööstusaladele ja nende läheduses läbi võrguga liitumise toetamise.

Taastuvenergiaks loetakse: vesi, tuul, päike, laine, tõus-mõõn, maasoojus, prügilagaas, heitvee puhastamisel eralduv gaas, biogaas ja biomass. Taastuvelekter on taastuvenergiast toodetud elekter.

Määruse töötab välja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *ministeerium*) koostöös Sihtasutusega Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *KIK*). Toetuse taotlusi menetleb, taotluste rahuldamise otsustab, teeb toetavale projektile väljamakseid ja projekti üle järelevalvet KIK.

2.2 Investeeringu elluviijad

Taaste- ja vastupidavuskava määruse § 4 lõike 2 punkti 5 kohaselt tagab ministeerium, kelle vastutusvaldkonda kuulub taastekavas nimetatud investeering taastekavas fikseeritud tulemuste tähtaegse saavutamise. Selleks kehtestab minister taaste- ja vastupidavuskava määruse § 8 lõige 1 alusel käesoleva määruse eelnõuga toetuse andmise tingimuste korra.

Taaste- ja vastupidavuskava määruse § 8 lg 2 p 2 kohaselt sätestatakse määruses vahendusasutus ja tema ülesanded. Vahendusasutus on taaste- ja vastupidavuskava määruse § 3 punkti 4 kohaselt toetuse andmise tingimuste määruses määratud avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik või valitsusasutus, kes täidab talle õigusaktis määratud toetuse kasutamise ja andmisega seotud ülesandeid ning vastutab määruses piiritletud tulemuste saavutamise eest. Vahendusasutuse ülesanded on sätestatud taaste- ja vastupidavuskava määruse § 4 lõikes 7. Määruse kohaselt on vahendusasutuseks on KIK.

Vastavalt taaste- ja vastupidavuskava määruse § 4 lõikele 3 täidab Riigi Tugiteenuste Keskus

koordineeriva asutuse rolli.

2.2.1 Vahendusasutuse volitamise kaalutlused

Vahendusasutuse määramisel on kaalutud nii majanduslikke aspekte kui ka rakendamise ülesande sisust ja selle täitmiseks vajalikest kompetentsidest lähtuvaid nõudmisi. Vahendusasutuse ülesandeks on esmajärjekorras teostada analüüs ning ettevalmistavad tegevused, mille alusel planeerida ning ellu viia investeringu põhitegevused. Kasutades ministeeriumi ekspertteadmisi, on tuvastatud käesoleva määruse raames läbiviidavate tegevuste eeldatav sisu. Ettevõtluskeskkonnale suunatud investeringud puudutavad spetsiifiliselt turupõhiste toetuste rakendamist ja väljatöötamist, rahastusmeetmete tõhusust ja teenuste turgu käsitlevaid analüüse. Lisaks on vajalik, et vahendusasutus oleks võimeline töösse kaasama asjakohase ala eksperte ja sihtgrupi esindajaid.

Eeltoodud ülesannetest tulenevalt on kaalutud nii KIKi kui Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (edaspidi EIS) sobivust vahendusasutusena. Analüüsiti nelja erinevat aspekti ning analüüsi tulemus on näidatud alloleval maatriksil. Hinnang erinevate aspektide kohta on näidatud skaalal ühest kolmeni, kus üks on „pigem nõrk“ ning kolm „pigem tugev“.

	KIK	EIS
Laiapõhjaliste analüüside teostamise kogemus	2	2
Toetusmeetmete rakendamise kogemus	3	2
Rahvusvaheliste hankemenetluste, ekspertide kaasamise ja suuremahuliste projektide läbiviimise kogemus	3	3
Eelnev kogemus sarnaste projektide läbiviimisel	3	2
Kokku	11	9

Mõlemal asutusel on rahvusvaheliste hankemenetluste, ekspertide kaasamise ja suuremahuliste projektide läbiviimise kogemus.

KIK on analüüside läbiviimisel olnud tihti rahastaja rollis, kuid on teostanud ka ise näiteks oma rahastusmeetmete rakendamise tõhusust ja energiateenuste turgu käsitlevaid analüüse. KIKis tegeleb sarnaste meetmetega analüütilise keemia doktorikraadiga keskkonnaekspert, kelle peamiseks uurimisvaldkonnaks on olnud kasvuhoonegaasid, kliima soojenemine ja sellega seotud keskkonnariskid. KIK rahastab ligikaudu 50 meetmetegevust. KIK on mitmel Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamise perioodil olnud energeetikavaldkonna meetmete rakendusüksus ja on andnud keskkonnavaldkonna toetusi keskkonnaprogrammist. KIKil on kogemus nii taristu kui ettevõtete investeringute rahastamisega. Energeetika valdkonna meetmetest (just seoses taastuvate energiaallikate edendamise) on näiteks struktuurivahendite meetme „Alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamine transpordis“ tegevuse „Biometaani tootmise ja transpordisektoris tarbimise toetamine“ elluviimiseks toetatud gaasibusside kasutuselevõttu ja biometaani tanklate rajamist (toetuse suurus 9 miljonit eurot) ja riigi lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise müügituludest rahastatud „Riigi eelarvestrateegia 2021-2024“ lisa 5 kohase meetme „Kliimapoliitika eesmärkide täitmise nn pilootprojektideks“ tegevuse „Vesiniku väärtusahela piloteerimise“ toetusmeetme rakendamine (toetuse suurus 5 miljonit eurot). Lisaks on KIKil rahvusvaheliste hankemenetluste, ekspertide kaasamise ja suuremahuliste projektide läbiviimise kogemus (7 linna tänavavalgustus 15 miljonit eurot, Raadi rehvid 2,3 miljonit eurot; ELWIND). Riigi lubatud heitkoguse ühikute enampakkumise müügituludest laekuvate vahendite kasutamise kogemus on KIKil Eestis kõige pikem, alates toetuse andmisest taastuvenergiaallikate laialdasemaks kasutamiseks energia

tootmiseks (2010) ja väga mahukas, nt lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamiseks, täiselektriliste sõidukite ostutoetus, elektribusside transpordisektoris kasutuselevõtu pilootprojekt. Keskkonnaalaste investeeringute elluviimise kogemus on KIKil Eestis kõige pikem.

EIS on näiteks osalenud ja läbi viinud analüüse, mis käsitlevad ehitiste energiatõhususega seotud erinevaid aspekte (finantseerimine ja tehnilised aspektid) ning on osalenud ja osaleb Euroopa Liidu finantseeritavates projektides, mis aitavad parandada ehitusturul tegutsevate turuosaliste oskusi ning kompetentsust. EIS on samuti pikaajaliste kogemustega struktuurivahendite rakendaja. Lisaks on Kredex osalenud veel ka mitmete kvoodimüügituludest laekuvate vahendite kasutamisel (elektriautode toetus).

Investeeringu rakendajaks määramisel tugineti eelnevale analüüsile ning ka rakendamiseks vajalike tegevuste läbiviimiseks eelnevate sarnaste toetusmeetmete või projektide kogemusele. Eelnevalt välja toodud põhjenduste tulemusel on meetme rakendajaks otsustatud määrata KIK.

2.3. Eelnõu sisu

1. peatükk Üldsätted

Määruse § 1

Lõigete 1 ja 5 kohaselt on määrus kehtestatud vastavalt Eesti taaste- ja vastupidavuskava kohase komponendi 4 „Energeetika ja energiatõhusus“ investeeringu 4 „Tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadmete kasutuselevõtu hoogustamise programm“ elluviimiseks (edaspidi meede). Toetust antakse lähtuvalt määrusest nr 108 „Taaste- ja vastupidavuskava elluviimise korraldus ja toetuse andmise üldtingimused“, millele lõige 5 viitab.

Riigiabi valdkonnas kehtivad otsekohalduvad ELi õigusaktid, mille tõlgendused põhinevad Euroopa Kohtu ning Euroopa Komisjoni praktilisel. Riigiabi käsitlevad riigisisised rakendussätted sisalduvad konkurentsiseaduse 6. peatükis.

Lõige 2 sätestab, et seoses vähese tähtsuse abiga tuleb arvestada, et kui lõppsaaja on viimase kolme aasta jooksul saanud teistest allikatest sellist abi, siis võib tal lubatud 200 000 piirmäär juba (täielikult või osaliselt) täidetud olla ja selle tõttu ei ole soovitud koguses võimalik abi anda. Vastava piirmäär saavutamise tuvastamisel loetakse „ühiks ettevõtjaks“ taotleja seotud ettevõtjad, kellel on taotlejaga määruses (EL) nr 1407/2013 artikli 2 lõikes 2 sätestatud seosed.

Võimaliku riigiabi tagasinõudmise korral on aluseks nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999 ning Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004. Riigiabi puhul tuleb arvestada, et ELi riigiabiõigus on otsekohalduv ning lõppsaajatel ei teki siseriiklike asutuste tegevuse või tegevusetuse tõttu õigustatud ootust abi seaduslikkuse suhtes. Ainult Euroopa Komisjon võib tunnistada siduvalt abi seaduslikuks. Euroopa Kohtu praktika kohaselt peab mõistlikult hoolikas ettevõtja olema võimeline ise veenduma, et riigilt saadud vahendid on kooskõlas riigiabi põhimõtetega.

Lõikes 3 sätestatakse, et tööstusaladel või sellega piirneval alal tegutsevate ettevõtjate poolt rajatavate tootmiseseadmete toodetud taastuvelektri võrku edastamiseks võrguga liitumise toetamine on loetav olemuslikult riigiabiks. Sellisena on selle toetamiseks eelkõige kaks abi andmise võimalust: vähese tähtsuse abina või üldise grupierandi määruse artikli 48 alusel. Artikli 48 puhul tuleb järgida kõiki selles ja üldise grupierandi määruse üldsätetes ette nähtud tingimusi.

Artikli 48 juures on toetatavad investeerimiskulud energiataristu rajamiseks või uuendamiseks. Eraldatava abi summa ei tohi ületada toetatavate kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet.

Lisaks asjaomase riigiabi andmist lubavatele nimetatud ELi määruse eritingimustele tuleb järgida ka nende

määruste üldtingimusi. Neist on eelkõige oluline välja tuua üldise grupierandi määruse artiklis 6 sätestatud ergutava mõju nõuet. Abil loetakse olevat ergutav mõju, kui abisaaja on asjaomasele liikmesriigile esitanud kirjaliku abitaotluse enne projekti või tegevusega seotud töö alustamist. Töö alustamine tähendab projekti suhtes mistahes siduva lepingu sõlmimist. Selle hulka ei loeta varasemaid tasuvus- või eeluuringuid¹.

Lõikes 4 täpsustatakse, mis taotlejate puhul määrust ei ole rakendatav.

Lõige 5 sätestab taotlusega seotud dokumentide esitamise e-toetuse keskkonnas ja digitaalse allkirjastamise vajaduse dokumentidele mille esitamine e-toetuse keskkonnas pole ette nähtud.

Määruse § 2

Lõige 1 kirjeldab investeringus kajastatud toetuse andmise eesmärki, nimetab toetavaid tegevusi ja oodatavat tulemust. Toetuse andmise eesmärk on taastuenergia tootmiseseadmete rajamise ja kasutusele võtu hoogustamine, mille saavutamiseks toetatakse tööstusaladel ja nendega piirnevatel aladel ettevõtjate poolt tehtavaid investeringuid taastuvelektri tootmiseseadmete võrguga (jaotus- ja põhivõrguga) liitumiseks.

Lõige 2 sätestab, et investeringu rakendamise tulemusel teostatakse võrgutugevdustöid ehk võrku tekib täiendav liitumisvõimsus, mis on vajalik taastuvelektri tootmiseseadmete võrguga ühendamiseks ja võrku elektri tootmiseks. Jaotusvõrk on määratletud elektrituruseaduse §-s 3 lg 11 ja põhivõrk elektrituruseaduse §-s 3 lg 21. Meetme eesmärkide tagamiseks on välistatud toetuse andmine seadme ühendamiseks suletud jaotusvõrku (mõiste määratletud elektrituruseaduse §-s 3 lg 22²). Toetuse andmine seadmete ühendamiseks suletud jaotusvõrku pole kooskõlas meetme eesmärkidega.

Lõige 3 sätestab, et tulemusnäitajaks on tekkinud jaotus- ja põhivõrku liitumisvõimsused taastuvelektri tootmiseseadme jaotus- ja põhivõrguga ühendamiseks ja vajadusel elektri jaotus- ja põhivõrku edastamiseks. Projekti tulemusnäitaja antud määruse kontekstis on näitaja, mis kirjeldab projekti käigus sisendite kasutamise tulemusena toodetud tulemust. Kusjuures sisendiks on kõik võimalikud ressursid, mis on vajalik tulemusnäitaja saavutamiseks kaasaarvatud rahalised.

Lõige 4 sätestab, et väljundnäitajaks on tööstusaladel taastuvelektri tootmiseseadme jaotus- ja põhivõrguga liitumisvõimsuse kasv MW-des. Liitumisvõimsuse kasvu hinnatakse liitumislepingu andmete põhjal, hinnates kui suure elektrienergia läbilaskevõimsusega rajatakse vajaliku taristu taastuvelektri tootmiseseadme jaotus- või põhivõrguga ühendamiseks projekti tulemusel. Projekti väljundnäitaja antud määruse kontekstis on näitaja, mis kirjeldab projekti tulemuste kasutusse võtmise tulemusena projekti järgselt saavutatud olukorda. Siin ja edaspidi investeringu määruse kontekstis on ühiselt mõistetav mõiste, mis hõlmab ühtses süsteemis töötavate elektriliinide ja nende sõlmepunktide kogumit, mis on ette nähtud ja vajalik elektrienergia ülekandmiseks ning jaotamiseks.

Määruse § 3

Lõige 1 defineerib määruses kasutatavad terminid.

Kasutustegur on energiatootmiseseadme tegeliku toodangu suhe teoreetilisse maksimumtoodangusse aastas. Kasutustegur näitab tootmiseseadme tegelikku kasutust aasta jooksul. Parema kasutusteguriga seade kasutab liitumispunkti läbilaskevõimsust ja võrguressurssi efektiivsemalt. Päikesepaneelide kasutustegur jääb Eesti tingimustes 0,1 juurde ja tuulikutel 0,3 juurde, koostootmiseseadme kasutustegur on reeglina veelgi kõrgem. Päikesepaneeli kasutustegur 0,1 näitab, et aastas toodab päikesepark keskmiselt 10% maksimaalsest teoreetilisest toodangust.

¹ Euroopa Komisjoni selgitused üldise grupierandi määruse eri tahkude kohta leiduvad aadressil: https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/practical_guide_gber_en.pdf.

Liitumisvõimsus on tootmiseseadme elektriline võimsus, mida asjakohase elektritaristu väljaehitamisel on võimalik ühendada võrku (jaotus- ja põhivõrku) elektrienergia ostu ning müügi eesmärgil. Liitumisvõimsuse tagamiseks ja seeläbi tootmiseseadme võrguga ühendamiseks on vajalik teostada ehitustöid võrgu tugevdamiseks, seeläbi võimaldades võrgul võtta vastu sellesse ühendatud tootmiseseadme elektritoodangut.

Ressursid antud määruse kontekstis on kõik sisendid nii kaupade kui ka teenuste kujul, mis on vajalikud tulemusnäitaja ja seekaudu ka väljundnäitajate saavutamiseks taotluses kirjeldatud projekti raames. Tootmises mõeldakse ressursi all kõiki kaupade ja teenuste valmistamiseks vajalikke tootmistegureid

Taastuenergia on energia, mis on täielikult toodetud taastuvatest jätkusuutlikkest energia allikatest. Jätkusuutlikkust arvestava energiaallika all mõeldakse kütuseid, mille tootmine ei kahjusta keskkonda, ei põhjusta muutusi maakasutuses ja mis on pärit taastuvatest allikatest: vesi, tuul, päike, lained, looded, maasoojus, prügilagaas, heitvee puhastamisel eralduv gaas, biolagunevad olmejäätmed, sõnnik, läga, reoveesetted, toiduvalmistamisel kasutatud õli või rasva jäägid ja puidujäätmed. Antud määrukses taastuva energia allikana ei lähe arvesse tüvepuud, sellest valmistatud tooted ega muu jäme- ja tüvepuud baasil valmistatud segu. Biomass, mida kasutatakse energia tootmiseks, peab vastama biomassi säästlikkuse kriteeriumitele tulenevalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise kohta (ELT L 328, 21.12.2018, lk 82–209) artikkel 29. Vaid sel juhul on biomassist energia tootmine määruse kontekstis kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Pärast projekti elluviimist ning liitumisvõimsuse kasutusele võtmist tõendatakse nii tarbitud kui ka toodetud taastuva elektri päritolu vastavasisuliste sertifikaatidega.

Tööstusala on antud määruse kontekstis juht- või lihtotstarbega tootmismaa peal ning kehtivate planeeringute alusel tööstusalaks sobiv ala, kuhu on koondunud olemasolevad ja planeeritavad tööstusettevõtted koos oma ehitiste ja tootmistegusega. Investeeringu raames tööstusalaks kvalifitseerub selline maa ala, mis muuhulgas vastab oma sihtotstarbe kohaselt juht- või lihtotstarbega tootmismaa nõuetele maakatastriseaduse mõistes. Katastriüksuse sihtotstarvet kontrollitakse Maa-ameti maainfo kaardirakenduses² või täpsustatakse kohaliku omavalitsusega.

Tööstusalaga piirnev ala ehk vähemalt ühe ühist piiri omav maa-ala peab samuti olema oma otstarbe järgi sobiv maa-ala vajaliku taristu rajamiseks taastuvelektri tootmiseseadme jaotus- või põhivõrguga ühendamiseks taotluse projekti kohase kohaliku omavalitsuse kehtivate dokumentide põhjal, kui toetust kasutatakse piirneval alal.

Energiataristu mõiste on kasutatud määrukses ja kaasnevates dokumentides vastavalt Euroopa Komisjoni üldise grupierandi määruse nr 651/2014 artikkel 2 punkt 130 alapunkt a definitsioonile.

Määruse § 4 määratakse investeeringu vahendusasutus ja selle kohustused.

Lõige 1 määrab KIKi vahendusasutusena.

Lõikes 2 sätestatakse KIKi dokumentide säilituskohustused. KIK säilitab kõik toetuse andmisega seotud dokumendid e-toetuse keskkonnas kümme aastat pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist. Selle aja jooksul peab olema tagatud võimalus tõendada, et riigiabi on antud toetuse saajale õiglasel suurusel.

Lõige 3 määratleb juhendid mille KIK avaldab oma kodulehel hiljemalt taotlusvooru väljakuulutamise päeval.

Määruse § 5 sätestatakse vaiete esitamise kord.

² [X-GIS 2.0 \[maainfo\] \(maaamet.ee\)](#)

Lõike 1 ja HMS § 73 lg 2 kohaselt lahendab KIK ise vaided, mis on esitatud KIKi otsuste peale. Selleks moodustab KIK vaidekomisjoni kuhu kuuluvad isikud, sh jurist, kes ei ole seotud vaidlustatud otsuse menetlemisega.

Lõike 2 kohaselt lahendab vaided KIK.

Lõike 3 sätestav vaidemenetlusega seotud teabe ja dokumentatsiooni edastamis viisi.

2. peatükk Toetatavad tegevused, kulu ning toetuse osakaal

Määruse § 6 sätestab toetatavad tegevused.

Lõige 1 kohaselt peab toetuse abil teostatud projekt panustama toetuse andmise eesmärki ning selle tulemus- ja väljundnäitajatesse. Toetatav tegevus seisneb tööstusalal või sellega piirneval alal asuva taastuvelektri tootmiseseadme võrguga ühendamises ja kaasneva taristu rajamise liitumisvõimsuse loomiseks.

Toetusega ei ole hõlmatud projektid, mis on seotud Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (ETS) käitise. Käitis on KeÜS § 6 lõike 1 kohaselt paikne või liikuv tehniline üksus, milles toimub tootmistegevus või tootmisega võrdsustatav, tootmisega otseselt liituv ja sellega tehnilist seost omav tegevus, millega kaasneb saastamine või saastatus. Liitumisvõimsus käitise määratlusele ei vasta. Taastuvenergia tootmisüksuse rajamist ei toetata.

Lõikes 2 sätestatakse, et võrguga liitumise tasust hõlmab toetus ainult jaotus- või põhivõrguga ühendamiseks vajaliku taristu rajamis- ehk ehitamiskulusid. Taastuvelektri tootmiseseadme investearingute osana seotud taristu rajamine ei ole toetatav tegevus. Meetme eesmärkide tagamiseks on välistatud toetuse andmine seadme ühendamiseks suletud jaotusvõrku (mõiste määratletud elektrituruseaduse §-s 3 lg 22²) või otseliini (mõiste määratletud elektrituruseaduse §-s 3 lg 20). Toetuse andmine seadmete ühendamiseks suletud jaotusvõrku või otseliiniga pole kooskõlas meetme eesmärkidega, kuna sellisel juhul ei suurene jaotus- ja põhivõrgu läbilaskevõime.

Lõikes 3 sätestatakse, et KIK loeb projekti tulemusnäitaja saavutamaks, kui liitumislepinguga sätestatud asjakohased võrgu ehitustööd on nõuetekohaselt teostatud. Seda peab tõendama ka asjakohane dokument, millest saab selgelt välja lugeda, et tööd on teostatud vastavalt tellimusele ning vastavad liitumislepingu või -tingimuste nõuetele. Projekti tulemusena käsitletav tekkinud liitumisvõimsus loetakse saavutamaks mõlema lõikes 3 loetletud tingimuse täitmisel.

Lõiked 4 ja 5 sätestavad täiendavad nõuded planeeritava taastuvelektri tootmiseseadme osas. Selleks, et vältida olukorda, et projekti raames saavutatav täiendav liitumisvõimsus ei leia kasutust, sätestatakse määruse nõue taastuvelektri tootmiseseadme rajamise ning võrguühenduse pingestamise (elektrisüsteemi toimimise võrgueeskirja § 27 lg 2 tähenduses) tähtsuse osas. Kuna investearingute kaudne eesmärk on hoogustada taastuvatest energiaallikatest elektritootmist, siis taastuvaelektri tootmiseseade käesoleva investearingute raames taotluse esitamise hetkel ei tohi olla valmis ehitatud. Sätestatakse, et lõppsaaja peab kolme aasta jooksul lõppmaks tegemisest tagama, et projekti raames loodud liitumisvõimsus peaks kasutust leidma ja sellega seotud tootmiseseade peab olema nõuetekohaselt pingestatud.

Arvestades sellega, et investearingute elluviimise eesmärgiks on saavutada liitumisvõimsuse kasvu vähemalt 28 MW, sätestatakse määrusega, et planeeritav taastuvelektri tootmiseseade, mis toetuse abil jaotus- või põhivõrku ühendatakse peab olema minimaalselt tootmisvõimsusega 1 MW. Seekaudu tagatakse toetuse efektiivne ja eesmärgipärane kasutamine.

Lõige 6 sätestab, et tekkinud võimsust on pärast projekti elluviimist lõppsaajal võimalik kasutada nii taastuvaelektri müügiks kui ostuks. Kusjuures, võrku edastamiseks mõeldud elektrit tootes võib kasutada

üksnes taastuvaid energiaallikaid, mille tootmine ei kahjusta keskkonda, ei põhjusta muutusi maakasutuses ja mis on pärit biolagunevatest olmejäätmetest, sõnnikust, lägast, reoveesetetest, toiduvalmistamisel kasutatud õlist või rasva jääkidest või puidu jäätmetest ning mis vastavad biomassi säästlikkuse kriteeriumitele. Tegemist ei ole kohustusega ega eeldusega toetuse saamiseks.

Kliimaneutraalsele elektritootmisele üleminek on sätestatud ühe olulise Eesti jaoks vajaliku muutusena strateegias „Eesti 2035“. Selleks, et kliimaneutraalsele energiatootmisele üle minna, on vaja olulisel määral ning kiiresti suurendada taastuenergia osatähtsust. Rohkem taastuenergiat süsteemis (nii elektri kui ka soojusvõrkudes) võimaldab ressursse kasutada suurema efektiivsusega ja madalama kasvuhoone gaaside heitega. Biomassist toodetud energia osas jälgitakse direktiivi 2018/2001 artiklites 29-31 sätestatud säästlikkuse kriteeriume.

Lõikes 7 täpsustatakse tegevusi, millele toetust ei anta vastavalt Nõukogu rakendusotsuse Eesti taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta lisas toodule. Punktis 2 toodud heitkogustega kauplemise süsteemi tasuta eraldamise võrdlusalused saastekvootidega kauplemise süsteemi kohaldamisalasse kuuluvate tegevuste jaoks on sätestatud komisjoni rakendusmääruses (EL) 2021/447. Toetatava tegevuse prognoositav kasvuhoonegaaside heide peab olema võrdlusalusest tasemest oluliselt madalam. Selle tõendamiseks tuleb esitada selgitus põhjuste kohta, miks see ei ole võimalik lähtuvalt § 11 lõikes 3 toodule. Punktis 4 toodud erisuste osas tuleb esitada vastavad tõendid iga jaama kohta eraldi, sealhulgas nii olemasolevate kui ka uute kohta. Punktis 5 toodud erisuste osas tuleb esitada vastavad tõendid iga jaama kohta eraldi.

Lõige 8 deklareerib, mis tüüpi projektidele on võimalik toetust anda.

Määruse § 7 sätestab toetatavad kulud.

Lõikes 1 määratletakse, millised kulud on toetatavad ja millised mitte.

Lõige 2 sätestab, et määruse kohaselt liitumistasu on toetatav ainult ehitustööde maksumuse ulatuses. Toetatavad on investeerimiskulud energiataristu rajamiseks või uuendamiseks, välja arvatud määruse §7 lõikes 3 loetletud juhtumid.

Eraldatava abi summa ei tohi ületada toetatavate kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet. Tegevuskasum arvutatakse investeeringu raames elluviidava projekti tegevuste raames.

Lõikes 3 sätestatakse mittetoetatavate kulude täpsem nimekiri. Eraldi pööratakse tähelepanu, et määruse alusel ei toetata elektrienergia tootmisseadmete ostu ega rajamist. Võrguettevõttega sõlmitava võrguga liitumise lepingu menetlustasu ja muude võimalike lepingute menetlustasud pole toetatavad. Sama põhimõtte puudutab ka taotluse koostamise kulusid, mis pole toetatav tegevus ja taotluse all on mõeldud nii investeeringu toetamise taotlus kui ka liitumislepingu taotlus.

Määruse § 8 sätestab toetatava projekti abikõlblikkuse perioodi.

Lõige 1 sätestab abikõlblikkuse perioodi alguse.

Lõige 2 sätestab, et projekti abikõlblikkuse perioodi lõpp ei või olla hilisem kui 1. aprillil 2026. aasta, mis tähendab, et selleks kuupäevaks peab olema toetatav tegevus ellu viidud ning asjakohased arved esitatud ja tasutud lõppsaaja poolt. Samas alustada projekti tegevustega enne taotluse esitamise hetke ei tohi. Vajadusel võib määrata projekti alguseks hilisema kuupäeva võrreldes projekti taotluse esitamise hetkega. Projekti abikõlblikkuse periood on ajavahemik, millal toetatav tegevus tuleb ellu viia.

Lõige 3 sätestab projekti abikõlblikkuse perioodi kestvust. Kui lõppsaaja ei jõua abikõlblikkuse perioodil kõiki eelnimetatud toiminguid sooritada, kaotab ta õiguse toetust saada. Abikõlblikkuse perioodi teatab

toetuse lõppsaaja ise taotluses ja see on sisuliselt projekti elluviimise eeldatav aeg.

Lõige 4 sätestab, et toetuse lõppsaaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul on võimalik abikõlblikkuse perioodi pikendada tingimusel, et projekti elluviimisel saavutatav tulemus ei vähene, kuid 1. aprilliks 2026. a peavad kõik tegevused olema lõpetatud.

Abikõlblikkuse perioodi pikendamise põhjendatust hindab KIK toetuse lõppsaaja taotluse alusel.

Lõige 5 sätestab, et enne taotluse esitamist ei tohi toetuse lõppsaaja mingisuguseid projekti tegevusi, mille kulude hüvitamist ta soovib, teha. See on juhul, kui toetust taotletakse üldise grupierandi määruse artikli 48 alusel.

Määruse § 9 sätestab määruse alusel eraldatava toetuse osakaalu.

Investeeringu eelarve on 7 000 000 eurot, kusjuures KIKi halduskulu kogu perioodi peale on 214 147 eurot. See tähendab, et projektide toetuseks on maksimaalselt ettenähtud 6 785 853 eurot.

Lõikes 1 nähakse ette toetuse maksimaalne suurus, milleks on 230 000 eurot toetuse abil jaotus- või põhivõrku iga ühendatava megavatti kohta. Arvestades sellega, et investeeringu elluviimise eesmärgiks on saavutada liitumisvõimsuse kasv vähemalt 28 MW, maksimaalsetoetus ühe saavutatud megavatti kohta tagab toetuse efektiivsema kasutamise ja toetuse eesmärgi saavutamise.

Lõikes 2 nähakse ette toetuse osakaal vähese tähtsusega abi puhul. Kuigi vähese tähtsusega abi andmisel ei ole ELi õiguses abi maksimaalset osakaalu kehtestatud, siis arvestades käesoleva määruse raames toetatavate projektide eripära ning üldiselt investeeringu eesmärke, määruse koostamisel on otsustatud seda abi anda 50% määraga, mis on sätestatud, arvestades investeeringu eesmärki suurendada tööstusaladel võrguga liitumisvõimsust vähemalt 28 MW võrra ning orienteeruvate liitumistasude suurust. Vähese tähtsusega abi suurus on maksimaalselt 200 000 eurot kolme aasta jooksul.

Lõikes 3 sätestatakse, et kui §-s 6 lõikes 2 nimetatud tegevusele antakse riigiabi, siis on abi osakaalu arvutamise põhimõtte sätestatud üldises grupierandi määruses.

Kuigi üldise grupierandi määruse artikli 48 puhul pole kehtestatud abi maksimaalset osakaalu, siiski grupierandi määruse sätted kirjeldavad toetuse suuruse arvutamise põhimõtteid, mille kohaselt abi summa ei tohi ületada toetatavate kulude ja investeeringu tegevuskasumi vahet. Tegevuskasum tuleb toetatavatest kuludest maha arvata eelnevalt või tagasinõudmise mehhanismi kaudu.

Kuigi grupierandi määruse artikkel 48 ei sätesta täpselt toetuse protsenti, arvestades investeeringu eesmärki suurendada tööstusaladel võrguga liitumisvõimsust vähemalt 28 MW võrra ning orienteeruvate liitumistasude suurust, on sätestatud järgmised toetuse määrad:

- a. suurte ettevõtete jaoks maksimaalselt 30% toetatavatest kuludest;
- b. väikese või keskmise suurusega ettevõtete jaoks maksimaalselt 40% toetatavatest kuludest.

Käesoleva investeeringu eesmärkide saavutamiseks ning efektiivsemaks investeeringu eelarve kasutamiseks on otsustatud, et grupierandi määruse alusel eraldatav toetus suurtele ettevõtetele on maksimaalselt 30% toetatavatest kuludest ning keskmise suuruse ning väiksete ettevõtete jaoks abi suurus on 40% toetatavatest kuludest.

Lõikes 4 on eraldi sätestatud täiendavad üldise abi osakaalud juhuks, kui tegevust rahastatakse ka muudest riigi, kohaliku omavalitsuse, Euroopa Liidu ja või selle liikmesriikide vahenditest. Kui taotleja on taotlenud või taotleb projektile toetust muudest allikatest, tuleb taotlusele lisada andmed kõigi projekti avaliku sektori toetuste kohta. Sellisel juhul ei anta toetust rohkem, kui nähakse ette üldise grupierandi

määruse artiklis 8.

Lõike 5 kohaselt ei tohi omafinantseeringuna kasutada muid avaliku sektori toetused.

3. peatükk Nõuded taotlejale ja taotlusele

Määruse § 10 sätestab taotlejale, partnerile ja edaspidi ka lõppsaajale esitatavad nõuded.

Lõike 1 kohaselt võib taotlejaks olla iga Eestis registreeritud äriühing äriseadustiku § 2 mõistes, kes vastab lõikes sätestatud tingimustele. Füüsilised isikud on välistatud kuna tegemist on suuremahulise ja tehnoloogiamahuka majandustegevusega (arvukas töötajaskond, suur omafinantseering). Välisriigi ettevõtjad on välistatud kuna projekti tulemuse kasutamist oodatakse Eestis vähemalt viis aastat ja selle tagamiseks on määruse andja juba nõudmas Eestis tegutsevat äriühingut. Äriühingut aktiivset staatust kontrollitakse Äriregistri abil, tehes kindlaks, et äriühing pole likvideerimisel, pole alustatud pankrotimenetlust ja esitab kõik asjakohased majandusaastaruanded, mis peegeldavad taotleja majandustegevust. Välisriigi taotleja või partner saab Eestis tegutsemiseks ettevõtte Eestis asutada. See ei ole Eestis koormav. Tegemist ei ole ajutise teenuse osutamisega majandustegevuse seaduse üldosa seaduse mõistes.

Lõikes 2 ja 3 on sätestatud tingimused partnerile ja partneri kohustus panustada omafinantseeringuga toetatavasse kuludesse ning partneri vastutus projekti elluviimise ja väljundi kestvusega seoses. Projekti elluviimise eest vastutab esmajärjekorras lõppsaaja, kuid kaasatud partner vastutab samuti kogu projektile antud toetuse kasutamise seotud kohustuste eest.

Lõige 4 sätestab taotlejale esitatavad nõuded. KIK teostab võlapäringu Maksu- ja Tolliameti avalikus registris³, kontrolli eesmärk on veenduda, et taotlejal puudub Maksu- ja Tolliameti võlapäringust nähtuvalt avalikult kuvatav võlg või on see ajatatud. KIK kontrollib äriregistrist, et taotleja majandustegevus ei oleks lõppenud ega peatunud, taotleja suhtes ei oleks algatatud likvideerimis- ega pankrotimenetlust ning taotleja omakapital vastaks äriseadustikus sätestatud nõuetele. KIK kontrollib struktuuritoetuste registrist, et taotleja ei oleks sama kulu hüvitamiseks varem toetust saanud. Taotleja või äriühingust taotleja esindajaks ei või olla isik, keda on karistatud majanduslase, ametialase, varavastase või avaliku usalduse vastase süüteo eest ja tema karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud. Riigi Tugiteenuste Keskuse E-toetuse keskkonnas tehakse kontrollimiseks automaatne päring karistusregistrisse. Samuti kontrollitakse taotleja karistatust KarS § 260¹ kohaselt, millega tagatakse liikmesriigi kohustus, mis tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist 2009/52/EÜ, millega sätestatakse ebaseaduslikult riigis viibivate kolmandate riikide kodanike töandjatele kohaldatavate karistuste ja investeringute miinimumnõuded (ELTL L 168, 30/06/2009, lk 24–32) artikli 7 lõike 1 punktist a, mille kohaselt ei tohi anda toetust viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise avastamisest. Sätet kohaldatakse, kui taotlejat on karistatud karistusseadustiku § 260¹ alusel ja vastav karistus on kehtivana karistusregistris. Sellise taotleja taotlust ei rahuldata. KIK teeb E-toetuse kaudu päringu karistusregistrisse saamaks teada, kas taotlejat või tema seaduslikku esindajat on karistatud karistusseadustiku § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine) alusel.

Lisaks esitatud taotluse ja sellega kaasnevate dokumentide põhjal kontrollitakse taotleja suutlikkust projekti ellu viia ja omafinantseeringu osa ära tasuda.

Lõike 5 põhjal seoses vähese tähtsuse abiga tuleb arvestada, et kui lõppsaaja on viimase kolme aasta jooksul saanud teistest allikatest sellist abi, siis võib tal lubatud 200 000 piirmäär juba (täielikult või osaliselt) täidetud olla ja selle tõttu ei ole soovitud koguses võimalik abi anda. Vastava piirmäära saavutamise tuvastamisel loetakse „ühiks ettevõtjaks“ taotleja seotud ettevõtjad, kellel on taotlejaga määruuses (EL) nr 1407/2013 artikli 2 lõikes 2 sätestatud seosed.

³ Maksu- ja Tolliameti avalik register (kättesaadav: <https://apps.emta.ee/saqu/public/taxdebt?lang=et>)

Lõike 5 juures pole eraldi väljatoodud maanteetranspordi ettevõtjatele rakendatavat VTA erandit, kuna see kehtib ainult juhtudel kui maanteetranspordiettevõtja tegutseb maanteetranspordi ettevõtjana ja antud juhul arvestades investeeringu iseloomu see pole võimalik.

Lõikes 6 sätestatakse täiendav nõue maksimaalsete esitatud taotluse kohta ühe taotlusvooru raames. Siinjuures täpsustame, et KIK kontrollib selle nõude täitmist taotleja põhiselt, mitte kontserni või teiste sidusettevõtete põhiselt. Üks taotlus võib sisaldada mitut objekti, kui need asuvad erinevatel tööstusaladel.

Määruse § 11 sätestab taotlusele esitatavaid nõudeid.

Lõige 1 kirjeldab taotlusele esitatavat nõuded.

Taotlusvormil tuleb täita korrektselt kõik lahtrid, mis hõlmavad endas määruses loetletud infot taotleja, projekti tegevuste, ajakava, eelarve, väljundnäitajate ja muu asjakohase kohta. Taotlusvormil esitatud andmed peavad olema täielikud ja õiged. Kui taotlusvormis esitatakse ebaõigeid andmeid, jätab KIK taotluse rahuldamata. Andmete puudulikkuse korral saadetakse lõppsaajale E-toetuse keskkonnas päring koos suunistega taotluse täiendamiseks. Ühtlasi peab taotleja kinnitama, et ta on taotlusvormi korrektselt täitnud, andmed on õiged ja täielikud ning planeeritud tegevused on kooskõlas käesoleva määruse, Euroopa Liidu ja riigisiseste õigusaktide ning *do no significant harm* ehk „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega (*edaspidi DNSH*) ja muu asjakohane. Selleks on KIK koostanud asjakohase juhendi, mis kinnitatakse koos määrusega. Vorm põhineb Euroopa Komisjoni tehnilistel suunistel „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte kohaldamisel ja hindamisel⁴. „Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega vastavuse hindamiseks peab lähtuma Euroopa Komisjoni teatisest nr 2021/C 58/01 „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusraha puhul“, ELT C 58, 18.2.2021, lk. 1–30. Lisaks saab lähtuda KIKi kehtestatud juhendist, mis põhineb nimetatud Euroopa Komisjoni teatisel ja mida kinnitatakse koos määrusega.

„Ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele vastavuse deklareerimine peab andma vastuse, kas projekt võib kahjustada oluliselt mõnda keskkonnanäitajat ning kui kahju võib tekkida, siis taotlejal tuleb kirjeldada vastavad leevendusmeetmed kahju ärahoidmiseks või vähendamiseks.

Lõike 1 punkti 6 kohaselt tuleb esitada muu asjakohase kõrval info tootmiseadme kasutusteguri kohta. Kasutustegur on vajalik selleks, et hinnata tootmiseadme efektiivsust elektrivõrgu kasutamisel.

$$\text{Kasutustegur} = \frac{\text{Prognoositud aastane toodang}}{\text{Teoreetiline aastane maksimumtoodang}}$$

Prognoositud aastane toodang näitab milline on tootmiseadme plaanitud toodang aastas. Teoreetiline maksimumtoodang näitab milline oleks tootmiseadme aastane toodang kui seade toodaks energiat pidevalt maksimumvõimsusel.

Lõike 1 punkti 7 kirjeldustele lisaks täidetakse ka asjakohase vormi Exceli formaadis, mis tehakse taotlejatele kättesaadavaks taotlusvooru avalikustamisel.

E-toetuse taotluse vormi kohaselt peab taotleja ise riigiabi arvestust, sest ta tunneb oma projekti kõige paremini ning saab tänu sellele nõudele riigiabi tingimusi teadvustada ja koostada projekti algusest lõpuni riigiabi nõuetele ja piirangutele vastavaks.

Samuti sätestatakse loetelu andmetest, mis tuleb taotluses esitada. Võrguettevõtja mõistet kasutatakse

⁴ Euroopa Komisjoni teatis 2021/C 58/01 „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusraha puhul“ (ELT C 58, 18.2.2021, lk. 1–30), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&qid=1649930761028&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&qid=1649930761028&from=ET)

elektrituru seaduse § 8 mõistes. Taotluses peavad olema koos asjakohaste sihttasemetega välja toodud nii projekti tulemusnäitaja, kui ka väljundnäitajad. Kusjuures määruse § 2 lõikes 3 nimetatud projekti tulemusnäitaja peab otseselt panustama investeeringu eesmärki ja määruse § 6 lõikes 4 sätestatud väljundnäitajasse.

Paragrahviga sätestatakse kohustuslike taotlusele lisatavate dokumentide nimekiri. Taotlejal on kaks võimalust korraldada liitumisvõimsuse tagamiseks vajalikud töö: kas läbi võrguettevõtte või ise. Kui töid ei korralda võrguettevõtja, siis osapoolte (ehk lõppsaaja, võrguettevõtte, ehitustööde teostaja) vahel sõlmitakse üldjuhul tööde teostamiseks kolmepoolne leping. Sellest tulenevalt ka punktide 11 ja 12 erinevad nõuded hinnapakkumuse osas. Eraldi riigihanke nõudeid juhaks kui hanked viib läbi võrguettevõtte, pole eelnõus määratletud, kuna võrguettevõtte on vastavalt riigihangete seadusele⁵ võrgustikusektori ettevõtte, millele kohalduvad riigihanke läbiviimise nõuded.

Lisaks muule infole, peab taotleja vastavalt punktile 13 kinnitama projekti vastavust määruse nõuetele ning kooskõla Euroopa Liidu ning riigisiseste õigusaktidega.

Lõige 2 sätestab täiendavaid nõudeid omafinantseeringu tõendamise osas.

Lõikes 3 täpsustatakse taotluses esitatavat teavet vastavalt taastekava tegevuskorras toodule, kui taotluses olev käitis kuulub Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteemi (HKS). Lisaks lõikes 1 nõutule tuleb toetuse saajal toetuse saamiseks tõendada, et kasvuhoonegaaside heide on võrdlusalusest tasemest oluliselt madalam. Kui toetatakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemiga (HKS) hõlmatud tegevusalasid, ei tohiks selleks, et mitte moonutada HKSiga antud turusignaale, ning kooskõlas õiglase ülemineku fondi puhul rakendatava lähenemisviisiga, toetada sellist tegevust, mille prognoositav heide CO₂ ekvivalendina ei ole oluliselt väiksem kui lubatud heitkoguse ühikute tasuta eraldamiseks kehtestatud võrdlusalused. Antud määruse kontekstis ning Euroopa Komisjoni suuniste kohaselt oluline vähenemine on vähemalt 10%. Toetuse andmine on võimalik, kui majandustegevusele ei ole väikese keskkonnamõjuga tehniliselt ja majanduslikult teostatavat alternatiivi ning tegevus ei tekita olulist kahju, rakendades parimat võimaliku keskkonnatoime taset. Vastavad põhjendused tulebki taotleja poolt esitada.

Täpsustame, et lõike punkt 1 kohane tehingulogi on loodud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2019/1122, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ seoses liidu registri toimimisega (ELT L 177, 02.07.2019, lk 3–62), artikli 5 kohaselt.

4. peatükk Toetuse taotlemine ja taotluse menetlemine

Määruse §-s 12 sätestatakse taotlusvooru avamise puutuvad reeglid.

Lõige 1 sätestab, et toetuse taotlemiseks avatakse voo.

Lõikes 2 sätestatakse, et KIK kuulutab välja taotlusvooru.

Lõike 3 sätete kohaselt tuleb taotlejal Riigi Tugiteenuste Keskuse E-toetuse keskkonnas⁶ täita taotlusvorm. E-toetus on toetuse register, mis on avaliku teabe seadusega kooskõlas asutatud andmekogu. Registri põhimäärus ja kasutamise kord on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 31. juuli 2014. a määrusega nr 121 „Struktuuritoetuse registri pidamise põhimäärus“.

Lõike 4 kohaselt tuleb taotlus esitada taotlusvooru avatud oleku ajal. Taotlusvooru tähtaja jooksul tuleb taotlus E-toetuses esitada, kuid hindama hakatakse seda pärast taotlusvooru tähtpäeva saabumist. Pärast taotlusvooru tähtpäeva taotlust esitada lubatud ei ole.

⁵ Riigihangete seadus - <https://www.riigiteataja.ee/akt/101072017001?leiaKehtiv>

⁶ Riigi Tugiteenuste Keskuse E-toetuse keskkond (kättesaadav: <https://www.rtk.ee/>)

Määruse §-s 13 sätestatakse taotluse menetlemise tegevused ning nende järjekord.

Lõige 1 sätestab, et taotluse menetlemine koosneb taotluse vastuvõtmisest ning registreerimisest, läbivaatamisest, esitatud andmete ja dokumentide (k.a. taotluse kohane projekt) nõuetele vastavuse kontrollist, taotluse hindamisest ning taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisest.

Lõige 2 sätestab taotleja kohustust KIKi teavitamisest taotluses esitatud andmete muutumisest või asjaoludest, mis võivad mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist.

Lõigete 3 ja 4 kohaselt võib KIK vajadusel nõuda taotlejalt selgitusi ja lisainformatsiooni, andes puuduse kõrvaldamiseks taotlejale kuni 20-päevalise tähtaja summaarselt, mille võrra taotluse menetlemise tähtaeg pikeneb.

Kui taotlusest ei kõrvaldata KIKi poolt välja toodud puudust selleks määratud tähtaja jooksul, teeb KIK taotluse rahuldamata jätmise otsuse taotlust hindamata ja taotlejat täiendavalt ära kuulamata. Taotluses esitatav teave projekti sisu kohta loetakse ärisaladuseks ja KIKil on kohustus seda ärisaladust kaitsta. Selleks luuakse KIKis eraldi protseduur, mille kohaselt toimub taotluste menetlemine. Kõik taotluste hindajad peavad allkirjastama saladuse hoidmise deklaratsioonid.

Lõige 5 kinnitab KIKi õigust tellida vajaduse tekkimisel ekspertiisi ning teostada kohapealset kontrolli taotleja juures.

Lõige 6 sätestab menetlusperioodi pikkuse.

Lõige 7 annab KIKile aluse jätta taotlust rahuldamata ja sisu hindamata, kui taotleja ei ole KIKi poolt püstitatud tähtaja jooksult küsitud selgitusi ja lisatavat andnud või puudusi kõrvaldanud.

KIK nõustab taotlejaid taotlemisel nii telefoni kui e-kirja teel. E-toetuses taotlust sisestades aitab taotlejat KIKi poolt investeeringu eest vastutav projektikoordinaator, kelle nimi ja kontaktandmed avalikustatakse KIKi kodulehel vastava taotlusvooru info rubriigis.

Määruse §-s 14 sätestatakse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli protseduur.

Lõige 1 sätestab taotleja nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused.

Lõige 2 sätestab taotlusega esitatud dokumentide nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused.

Lõige 3 sätestab, et kui taotleja või esitatud dokumendid ei vasta nõuetele, siis tehakse määruse alusel taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Määruse §-s 15 sätestatakse hindamiskomisjoni moodustamise tingimused.

Lõige 1 sätestab, et projekti hindamiseks moodustab KIK hindamiskomisjoni, kuhu kuulub vähemalt kaks ministeeriumi eksperti ja kaks KIKi eksperti.

Lõige 2 sätestab, et KIK võib ministeeriumi nõusolekul hindamiskomisjoni kaasata täiendavaid eksperte.

Lõike 3 kohaselt deklareerivad hindamiskomisjoni liikmed ja eksperdid oma erapooletust ning sõltumatust hinnatavatest projektidest ja taotlejatest.

Lõige 4 sätestab, et KIK esitab hindamiskomisjoni koosseisu ministeeriumile kooskõlastamiseks hiljemalt 14 päeva enne taotlusvooru sulgemist. Hindamiskomisjone võib läbi viia veebi teel. Kõik

hindamiskomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatuse deklaratsiooni. Hindamiskomisjoni tööd korraldab KIK, vajadusel kutsudes kokku koosolekud. Hindamiskomisjoni eksperte ei avalikustata, et neid ei oleks võimalik taotlejatel mõjutada. Eksperte ei avalikustata ka tagantjärgi, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusskeemides. Hindamiskomisjoni loetakse otsustusvõimeliseks, kui koosolekul osalevad kõik hindamiskomisjoni liikmed.

Lõige 5 reguleerib, et hindamiskomisjoni tööd korraldab KIK.

Määruse §-s 16 sätestatakse projekti nõuetele vastavuse hindamise kord.

Lõige 1 kirjeldab millistel alustel hindamiskomisjon hindab projekti määruse nõuetele vastavust.

Taotlusvooru esitatud projektis kirjeldatud tehnoloogiliste lahenduste kasutuselevõtt peab panustama käesoleva määruse §-s 2 nimetatud toetuse andmise eesmärgi saavutamisse. Taotleja esitab asjakohased selgitused ja dokumendid koos taotlusega.

Taotlusele tuleb lisada kõik § 11-s loetletu. Nagu näiteks võrgu ettevõtja hinnapakumine, projekti ajakava ja muud seotud andmed ja dokumendid. Kui see on asjakohane, siis peavad maksumused olema eristatud projektiga seotud taotleja ja partneri tegevuste lõikes. Viimane on vajalik, kuna taotluse rahuldamisel muutuvad kõik osapooled riigiabi saajaks, kes saavad toetust määruse §-s 9 nimetatud määras iga osapoole toetatavatest kuludest.

Selleks, et hindamiskomisjon saaks hinnata projekti määruse nõuetele vastavust paragrahvis kirjeldatud kriteeriumitele, vaatab KIK läbi taotluse ja koos sellega esitatud dokumendid. Selleks koostab KIK asjakohase juhendi, mis avaldatakse KIKi kodulehel.

Ajakava peab olema realistlik ja vastama määruses sätestatud tingimustele. Kui see on asjakohane, siis taotlusele peavad olema lisatud koostöökokkulepped. Taotluses peab olema kajastatud projekti sotsiaalmajanduslik- ja keskkonnamõju ning kirjeldatud projekti või selle osade võimalus tulla toime, näiteks, suurenenud töökoormusega. Projekti teostatavuse hindamiseks kaasab KIK vajadusel väliseksperte.

Ühtlasi tuleb taotluses hinnata projekti elujõulisust ehk kui kaua valminud projekt on plaanitud töötama sh kas esitatud lahendused töötavad ka pärast kohustusliku viieaastase vara säilitamise ja sihipärase kasutamise perioodi lõppu, näiteks tehnilise eluea lõpuni.

Eraldi hinnatakse projekti tegevuste, eesmärkide ja tulemuste vastavust „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele.

Lõige 2 sätestab üldise tingimuse projekti nõuetele vastavaks tunnistamiseks.

Lõige 3 sätestab, et vastavaks tunnistatud projektid rahastatakse, kui eelarve on piisav kõikide nõuetele vastavate projekti sisaldavate taotluste rahuldamiseks. Kui eelarve maht on ületatud, siis pääsevad vastavaks tunnistatud projektid paremushindamisele, mis toimub §-s 17 kehtestatud hindamiskriteeriumide kohaselt.

Määruse §-s 17 sätestatakse taotluste hindamiskriteeriumid ja -metoodika.

Lõige 1 sätestab millise hindamiskriteeriumi alusel hinnatakse nõuetele vastavat projekti.

Lõige 2 sätestab hindamiskriteeriumi. Hindamiskriteerium on võrdne projektile taotletava toetuse suhtega projekti tulemusena lisanduvasse liitumisvõimsusesse. Hindamiskriteerium kirjeldab projekti kuluefektiivsust ja arvutatakse valemiga:

$$\text{Projekti kuluefektiivsus} = \frac{\text{Projektile taotletav toetus (EUR)}}{\text{Projektiga lisanduv liitumisvõimsus (MW)}}$$

Lõige 3 ja 4 seletavad lahti projektide pingerea moodustamise. Kui pingereas kõrgeima koha saanud projekti taotlus rahuldatakse ja eelarvesse jääb veel vaba raha, siis on võimalik rahuldada ka järgmisel positsioonil olev taotlus ning nõnda edasi kuni eelarve ammendumiseni aga tingimusel, et ka osalise rahastamise puhul saavutatakse taotluses sisalduv projekti eesmärk.

Võrdse koondhinde saamisel rahuldatakse projekti taotlus, mille kuluefektiivsus on kõige parem ning selle kaudu tagab kõrgema mõju investeringu eesmärkidele saavutamisele. Projekti asumine pingereas arvutatakse valemiga:

$$\frac{\text{Parima taotluse kuluefektiivsus} \left(\frac{\text{EUR}}{\text{MW}}\right)}{\text{Hinnatava toetuse hindamiskriteerium} \left(\frac{\text{EUR}}{\text{MW}}\right)} \cdot 100\%$$

Lõike 5 alusel avalikustab KIK oma kodulehel hindamiskriteeriumi rakendamise metoodikat täpsustava ministeeriumiga kooskõlastatud arvutustabeli.

Määruse §-s 18 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja protsess.

Lõike 1 kohaselt teeb hindamiskomisjon KIKle ettepaneku taotluste rahuldamiseks.

Lõiked 2 ja 3 kirjeldavad taotluse rahuldamise otsuse koostamist. Rahuldamise otsuse põhipunktid on sätestatud määruses. Taotlus rahuldatakse, kui see on esitatud määruses kehtestatud korras, vastab määruse §-s 11 ja taaste- ja vastupidavuskava määruses kehtestatud nõuetele, toetust taotletakse §-s 7 nimetatud toetatavate kulude osaliseks hüvitamiseks, §-s 8 nimetatud perioodil ning §-s 2 nimetatud eesmärkide saavutamiseks ja §-s 6 nimetatud tegevuste teostamiseks.

KIK kannab toetuse pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse.

Kui hindamisel saavad projektid võrdse koondhinde, rahuldatakse võrdse koondhinde saanud taotluste seas esmalt taotlus, mille projekti raames rajatava tootmiseseadme kasutustegur on suurem. Kasutustegur on energiatootmiseseadmel tegeliku toodangu suhe teoreetilise maksimumtoodangusse aastas. Kasutustegur näitab tootmiseseadme tegelikku kasutust aasta jooksul. Parema kasutusteguriga seade kasutab liitumispunkti läbilaskevõimsust ja võrguressurssi efektiivsemalt. Päikesepaneelide kasutustegur jääb Eesti tingimustes 0,1 juurde ja tuulikutel 0,3 juurde, koostootmiseseadme kasutustegur on reeglina veelgi kõrgem. Päikesepaneeli kasutustegur 0,1 näitab, et aastas toodab päikesepark keskmiselt 10% maksimaalsest teoreetilisest toodangust.

$$\text{Kasutustegur} = \frac{\text{Prognoositud aastane toodang}}{\text{Teoreetiline aastane maksimumtoodang}}$$

Kui ka kasutusteguri põhjal pole võimalik valida toetust saav projekt, heidetakse liisku.

Lõikes 4 loetletakse punktid, millest taotluse rahuldamise otsuse sisu koosneb.

Lõige 5 sätestab, et taotluse rahuldamise otsus toimetatakse lõppsaajale kätte vastavalt HMS § 27 lg 2 p 1 elektroonselt e-toetuse kaudu koheselt.

Lõige 6 täpsustab osalise taotluse rahuldamise tingimusi. Taotluse võib taotleja nõusolekul rahuldata osaliselt või kõrvaltingimustega. Eelduseks on taotleja kinnitus, et sellisel toetamisel saavutatakse

taotluses sisalduva projekti tulemusnäitaja ja väljundinäitaja.

Määruse §-s 19 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise otsuse tingimused.

Lõige 1 loetleb juhtumid, millal KIK teeb taotluse rahuldamata jätmise otsuse. Taotlus jäetakse rahuldamata kui tegu on kasvõi ühe lõikes 1 loetletud asjaoluga.

Kui taotleja ei vasta nõuetele või taotluses on puudusi, annab KIK puuduse kõrvaldamiseks tähtaja. Kui selle aja jooksul puudust ei kõrvaldata või täiendavat aega ei küsita, teeb KIK taotlejat täiendavalt ära kuulamata taotluse mitterahuldamise otsuse. Puuduse kõrvaldamiseks antud teave ja võimalus esitada selle kohta oma seisukohad või uus teave loetakse lõppsaaja ärakuulamiseks haldusmenetluse seaduse mõttes. Seetõttu ei pea KIK täiendavalt samas küsimuses lõppsaajat ära kuulama enne taotluse rahuldamata jätmise otsuse tegemist.

Lõikes 2 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise otsuse kohustuslikud elemendid.

Lõikes 3 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise otsuse kättetoimetamise viis E-toetuse keskkonna vahendusel. Taotluse rahuldamata jätmise otsus toimetatakse lõppsaajale kätte vastavalt HMS § 27 lg 2 p 1 elektroonselt ja viivitamata pärast otsuse tegemist.

Määruse § 20 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmine ning kehtetuks tunnistamise tingimused.

Lõige 1 kirjeldab võimalused taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks.

Põhjenduste olemasolul on KIKil õigus taotluse rahuldamise otsust muuta lähtudes samadest piiridest, reeglitest ja menetluskorrast kui taotluse rahuldamise otsuse tegemisel. Taotleja esitab põhjendused taotluse rahuldamise otsuse muutmiseks. KIK hindab põhjenduste piisavust ja projekti eesmärgi saavutamise perspektiivi ning teeb kas muutmise või muutmisest keeldumise otsuse.

Lõige 2 sätestab KIKi õigust keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest lõikes nimetatud tingimustel.

Lõiked 3 ja 4 sätestavad taotluse rahuldamise otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks tunnistamise aluseid.

Lõige 5 sätestab toetuse tagasinõudmisega setud asjaolud, Kui lõppsaaja ei vii projekti ellu rahuldatud taotluse kohaselt või esinevad muud määruse §-s 20 või taaste- ja vastupidavuskava määruse §-s 11 toodud asjaolud, on KIKil õigus taotluse rahuldamise otsus kehtetuks tunnistada ja väljamakstud toetus tagasi nõuda. Kui projekti eesmärk on saavutatud osaliselt, nõutakse toetus osaliselt tagasi.

Lõige 6 täpsustab, et KIK teeb avalduse rahuldamise otsuse muutmise otsuse 30 päeva jooksul vastavasisulise avalduse saamisest arvates.

5. peatükk Lõppsaaja õigused ja kohustused

Määruse §-s 21 sätestatakse lõppsaaja õigused ja kohustused.

Lõige 1 sätestab, et eelkõige on toetuse lõppsaajal õigus saada oma projektile toetust, kui selle elluviimine vastab kõikidele nõuetele, kuid see õigus tuleb välja määruse kogumist. KIKis tegeleb iga toetuse lõppsaajaga temale määratud projektikoordinaator, kelle nimi ja kontaktid teatatakse toetuse lõppsaajale koos taotluse rahuldamise otsusega.

Lõppsaajal on õigus oma projektikoordinaatorilt saada projekti elluviimisel igakülgset nõustamist. Projektikoordinaatorile on tagatud KIKi poolt juriidiline, finantsanalüütiline ja administratiivne tugi oma

toetuse lõppsaajate abistamiseks.

Lõige 2 täpsustab lõppsaaja kohustused projekti tegevuste elluviimiseks.

Lõiked 3 kuni 8 kirjeldavad lõppsaaja ja partneri kohustusi. Vastavalt määruse § 10 lõikele 2, partnerile kohalduvad lõppsaajale kehtestatud nõuded ja kohustused.

Toetuse lõppsaaja tagab projekti tegevuste elluviimise taotluses ja taotluse rahuldamise otsuses ning määruses toodud tingimuste kohaselt, säilitab dokumente toetuse kasutamise kohta, kohustub alluma kontrollile ja järelevalvele määruse tingimuste kohaselt. Samuti peab lõppsaaja koheselt teavitama KIKi kõikides asjaoludest, mis võivad mõjutada projekti elluviimist, loodud vara säilimist ja kasutamist või lõppsaaja võimet täita taotluses ja määruses nimetatud eesmärgid või lõppsaaja kohustusi.

Lõppsaaja kohustuste seas on ka avalikkuse teavitamine toetuse saamisest.

Lõige 9 täpsustab tingimusi, mille juures lõppsaaja saab ise korraldada liitumisvõimsuse tagamiseks vajalikud tööd.

Lõige 10 ja määruse tingimuste järgi peab olema hilisemalt kolm aastat jooksul peale lõppmakse tegemist sõlmitud võrguleping võrguettevõtjaga, elektrileping elektrimüüjaga ning liitumisvõimsus kasutusel.

Lõige 11 sätestab, et projekti raames võrguga liitumise toetamise tulemusena kasutusele võetud taastuvelektri tootja liitumisvõimsus peab olema taotluses kirjeldatud viisil kasutuses vähemalt viis aastat tootmisseedme nõuetekohaselt pingestamisest alates. Nõue on vajalik, kuna investeeringu eesmärgiks on mitte ainult täiendava liitumisvõimsuse toetamine, vaid ka taastuenergia suuremas mahus tootmine ja kasutusele võtmine.

Lõige 12 sätestab, et projekti tegevustega hõlmatud maatüki omandiõigus peab kuuluma taotlejale või peab taotlejal olema maatüki kasutusõigus, mis kehtib taotluse esitamise hetkest vähemalt kaheksa aastat. See on seotud ühelt poolt investeeringu kulude abikõlblikuse perioodiga ning teiselt poolt määruse nõudega tagada projekti raames toetatud liitumisvõimsuse kasutamine taastuvelektri võrku edastamise punktina. Kehtib ka toetuse andmise ja kasutamisega seadud dokumentide säilitamiskohustus. Taotlusega esitatud dokumendid peavad vastama kõikidele määruses kehtestatud nõuetele.

Siin ja edaspidi projekti kestvuse nõuded on seotud Euroopa Liidu kliima- ja keskkonnanalaste standardite ja prioriteetidega. Määruse alusel võib toetada ainult selliseid reforme ja investeeringuid, millega järgitakse Euroopa Liidu kliima- ja keskkonnanalaseid standardeid ja prioriteete ning millega ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju.

Määruse §-s 22 sätestatakse projekti ostumenetluse läbiviimise tingimused.

Lõppsaajal on kaks võimalust korraldada liitumisvõimsuse tagamiseks vajalikud tööd: kas läbi võrguettevõtte või ise. Kui töid ei korralda võrguettevõtja, siis osapoolte (ehk lõppsaaja, võrguettevõtte, ehitustööde teostaja) vahel sõlmitakse üldjuhul tööde teostamiseks kolmepoolne leping.

Lõige 1 sätestab, et kui lõppsaaja või partner ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses ja otsustab kasutada võimalust ise leida projektipõhiste ehitustööde teostaja, siis tuleb tal hankida kõik toetusest hüvitatavad asjad, teenused või ehitustööd riigihangete seaduse § 3 sätteid järgides.

Kui lõppsaaja on hankija riigihangete seaduse tähenduses, siis tuleb tal hankida kõik toetusest hüvitatavad asjad, teenused või ehitustööd riigihangete seadust järgides. Ja kui tal on olemas hankekord, siis väikehanked vastavad selle reeglitele.

Lõige 2 sätestab, et enne rahuldamise otsuse tegemist ei tohi projektiga seotud riigihanget või ostumenetlust välja kuulutada.

Lõiked 3 ja 4 täpsustavad, et mittehankijast toetuse saaja ja partner viivad läbi ostumenetluse. Riigihangete registrit kasutades valitakse menetlusliigiks „toetuse saaja ost“. Ei ole kohustus ostumenetlust läbi viia riigihangete registris, kuid alates 100 000 euro suurusest hankest, ilma käibemaksuta, on kohustus avaldada riigihangete registris hanketeade.

Määruses nimetatakse nii riigihanget kui ostumenetlust hankeks, sest sisuliselt on tegemist mõlemal juhul ehitustöö, asja või teenuse hankimisega. Kõik maksumused on sätestatud ilma käibemaksuta.

Projektiga seotud hankeid ei tohi välja kuulutada enne taotluse rahuldamise otsust, tagamaks kindluse projektile antava toetuse ergutava mõju suhtes. Lisaks on välja toodud tingimused, et lõppsaaja kohustub esitama hankedokumentide eelnõu KIKile ülevaatamiseks enne asja, teenuse või ehitustöö hanke läbiviimist, kui hanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta ületab 100 000 eurot.

Lõige 5 sätestab, et kui hanke eeldatav maksumus ilma käibemaksuta on alla 100 000 euro, siis mittehankijast lõppsaaja võtab kolm võrreldavat hinnapakkumist või kui nende saamine on keeruline, avaldab hanketeate riigihangete registris. Lõppsaaja võib hinnapakkumist küsida ka ühelt pakkujalt, kui ta avaldab hanketeate riigihangete registris. Hanketeate avaldamise korral tuleb silmas pidada, et pakkumuse esitamiseks oleks jäetud mõistlik aeg.

Kui lõppsaaja ei ole hankija, siis tema jaoks on riigihangete registris hanketeate avaldamine kohustuslik, kui hanke eeldatav maksumus on ilma käibemaksuta 100 000 eurot. Hankija jaoks on madalamad piirmäärad riigihangete seadusest tulenevalt. Alla 100 000 eurose ilma käibemaksuta eeldatava maksumusega hanke korral tuleb küsida kirjalikult vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumist mittehankijast lõppsaaja või partneri puhul.

KIKil on kohustus nõustada lõppsaajat ja partnerit hangete läbiviimisel, et hange viidaks läbi määruse nõuetele kohaselt.

Lõige 6 kohustab lõppsaajat esitama KIKile hanke korraldamist tõendavad dokumendid ja hankelepingu.

Lõige 7 kohustub KIKi vajadusel lõppsaajat nõustama ostumenetluse läbiviimisel.

Lõige 8 sätestab, et lepingu muutmise plaanidest tuleb lõppsaajal KIKi enne muutmist teavitada, et KIK saaks kontrollida ja nõustada, et muutmine vastaks riigihangete õiguses lubatule ning mittehankijate puhul ei satutaks vastuollu RHS §-st 3 tulenevate põhimõtetega.

Kui lõppsaaja on hankija riigihangete seaduse kohaselt, siis sätestatakse tema suhtes taotluse rahuldamise otsuses Euroopa Liidu õigusest tulenev nõue koguda alltöövõtjate andmeid.

Lõige 9 täpsustab, et ka partneritele kohalduvad kõik ostumenetluse läbiviimisel lõppsaajale kehtestatud nõuded.

6. peatükk Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Määruse §-s 23 sätestatakse toetuse kasutamise seotud aruannete esitamise tingimused ja kord.

Lõige 1 sätestab vahearuannete, lõpparuande, tulemusaruannete ja „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte täitmise aruande lõppsaaja poolt esitamise. Aruanded esitatakse E-toetuse keskkonnas täites etteantud vormi. Kui toetuse lõppsaaja ei esita aruandeid, siis on KIKil õigus temalt toetust tagasi nõuda § 20 lõige

5 alusel, sest toetuse lõppsaaja ei ole täitnud oma kohustust.

Lõigetes 2, 3 ja 5 sätestatakse nõuded vahe- ja tulemusaruannete sisule ja aruandlusperioodid.

Arvates projektile lõppmakse tegemisest kaheksa aasta vältel esitab lõppsaaja KIKile andmed taastuenergia kohta (taastuenergia toodang võrku ja omatarve, taastuvelektri tootmisahela sisend- ja väljundparameetrid MW-s). Oluline on aruandluses kajastada tegelikke aastaseid näitajaid ning võrrelda seda esialgsete prognoosidega, vajadusel tuleb esitada põhjendused erinevuste osas prognoosi ja tegeliku taastuvelektri tarbimise vahel. Taastuvaelektri tarbimise puhul nõuab KIK vastava elektri päritolu sertifikaadi esitamist. Siinjuures on tähtis mäletada, et investeeringu peamiseks eesmärgiks on hoogustada taastuenergia tootmiseseadmete rajamist tööstusalade juurde läbi võrguga liitumise toetamise.

Lisaks on aruandluse perioodil saadud andmete põhjal võimalik hinnata investeeringu tegevuste panust "Eesti 2035" strateegia eesmärkide saavutamisse, arvutades investeeringu rakendamise tulemusena vähenenud kasvuhuone gaaside heidet atmosfääri õhku (ümberarvutatuna CO2 ekvivalendiks abil).

Lõike 4 kohaselt esitab lõppsaaja projekti elluviimise kohta lõpparuande 30 päeva jooksul pärast projekti toetatavuse perioodi lõpu, aga mitte hiljem kui 4. aprilliks 2026.a.

Lõikes 6 täpsustatakse, et KIKil on 30 päeva alates vahe-, tulemus- ja lõpparuannete kinnitamiseks või täiendamisele saatmiseks.

Lõige 7 sätestab lõppsaaja kohustuse muuhulgas esitada toetuse lõppmaksest 12 kuu möödumisel ellu viidud projekti kohta KIKile e-toetuses aruande „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte täitmise kohta, mis oma sisult ja vormilt on analoogne taotlemise staadiumil täidetud esitatud dokumendiga. Aruande esitamiseks koostab KIK aruandevormi, mis on kättesaadav ja täidetakse e-toetuses. Aruanne tuleb esitada vastavalt EK tehnilistele suunistele, mille alusel KIK aruandevormi koostab.⁷

Määruse §-s 24 sätestatakse toetuse maksimisega seotud tingimusi.

Lõige 1 sätestab toetuse väljamaksmise aluseid.

Lõige 2 sätestab, et maksetaotluse peab esitama toetuse lõppsaaja esindusõiguslik isik. Maksetaotlused tuleb lõppsaaja ja partneri lõikes esitada eraldi. E-toetus süsteem ei võimalda ühe maksetaotluse alusel teha väljamakseid eraldi isikutele.

Lõige 3 sätestab, et toetus makstakse välja maksetaotluse alusel 30 päeva jooksul maksetaotluse esitamisest. Maksetaotlus esitatakse E-toetuse keskkonna vahendusel KIKile ja see sisaldab endas lõikes 5 kirjeldatud dokumente.

Lõige 4 sätestab toetuse väljamaksmise tasutud kuludokumentide alusel abikõlblikuse perioodi jooksul toetuse lõppsaajale.

Kuigi taaste- ja vastupidavuskava määrusega on taastekava raames rakendatavate projektide jaoks ettenähtud lõppsaajale ettemaksete võimalus, ei kasutata seda käesoleva investeeringu raames. See on seotud taastekava tulemuste põhise iseloomuga. Ning sellega, et ebaõnnestunud projektide puhul ei ole taastekava elluviimiseks ettenähtud rahalised vahendid kasutatud enne reaalse projektide osaliste või täielike tulemuste saavutamist. Seega tekib võimalus tühistada ebaõnnestunud projektide taotluse rahuldamise otsus ning liikuda edasi järgmiste taotlusvooru raames esitatud projektide taotlustega, mis

⁷Euroopa Komisjoni teatis 2021/C 58/01 „Tehnilised suunised põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise kohta taaste- ja vastupidavusrahastu puhul“(ELT C 58, 18.2.2021, lk. 1–30), [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218\(01\)&qid=1649930761028&from=ET](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021XC0218(01)&qid=1649930761028&from=ET)

pole saanud rahastust täitunud investeringu eelarve tõttu.

Lõikes 5 loetletakse maksetaotlusega kaasnevad dokumendid, mis lõppsaaja esitab KIKile. Kulu tasumist tõendav dokument on maksekorraldus või muu panga maksedokument, mis tõendab arve tasumist.

Raamatupidamises projekti kulude kajastamist tõendav dokument tähendab raamatupidamise programmist kulukonto väljavõtet, mis tõendab vastava arve kajastamist raamatupidamises.

Lõikes 6 täpsustatakse maksetaotlusega ja sellele lisatud dokumentide kontrollimisega seotud tingimused. Kui maksetaotluse menetlemise ajal tuvastab KIK projekti elluviimisel rikkumise kahtluse, siis maksetaotluse menetlus peatatakse kuniks rikkumise osas on menetlus lõpuni viidud. Pärast seda jätkub maksetaotluse menetlemine kui projekti toetust ei ole tühistatud. Maksetaotluse menetlemise peatamisest antakse lõppsaajale teada kirjaga E-toetuse vahendusel (HMS § 41).

Lõige 7 täpsustab, millal KIK võib peatada maksetaotluse menetlemise osaliselt või täielikult.

Lõige 8 täpsustab viimast maksetaotluse esitamise korda.

7. peatükk Toetuse maksmisest keeldumine ja tagasinõudmine

Määruse §-s 25 sätestatakse toetuse maksmisest keeldumisega seotud tingimused.

Toetuse väljamaksmisest keeldumise aluseks on nii taaste- ja vastupidavuskava määruse § 9 lõikes 7 loetletud juhtumid, kui ka konkreetselt käesolevas määruses loetletud asjaolud.

Kui maksetaotluse menetlemisel tuvastatakse, et väljamakset taotletakse mittetoetatava kulu hüvitamiseks, siis selles osas keeldutakse toetuse väljamaksest ja palutakse maksetaotluse korrigeerimist nii, et see ei sisaldaks mittetoetatavat kulu.

Kui maksetaotluses on puudusi, siis tuleb need kõrvaldada. Kui lõppsaajal on täitmata mõni kohustus, näiteks vahearuande esitamise kohustus, siis tuleb see täita, enne kui on võimalik teostada lõppsaajale toetuse väljamakset. Vastasel juhul KIK keeldub väljamaksmisest. Samas projekti eelarvest neid kulusid ära ei võeta nagu juhtub siis, kui rikkumine avastatakse pärast toetuse väljamaksmist. Seega on lõppsaajal võimalik vabanenud eelarvet kasutada näiteks kallinemise katteks. Väljamaksest keeldumise otsus on vaidlustatav.

Kui tuvastatakse rikkumine, siis keeldub KIK täielikult või osaliselt väljamaksest ning vastavaid kulusid toetatavaks lugeda ning toetusest hüvitada ei saa. Kui maksetaotluses esitatud kulu on seotud rikkumisega, millel on osaline mõju kulu toetatavusele, keeldutakse väljamaksest osaliselt.

Määruse §-s 26 sätestatakse toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise kord.

Lõige 1 sätestab, et toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmise üldreeglid, mis on leitavad taaste- ja vastupidavuskava määruse §-st 11. HMS § 66 lg 2 p 1 kohaselt saab haldusakti isiku kahjuks kehtetuks tunnistada, kui selline võimalus on seaduses või haldusaktis. Sellest tingitult sätestatakse täpsemad toetuse tagasinõudmise tingimused ja kord taotluse rahuldamise otsuses kui haldusaktis. Üldjuhul tasaarveldatakse tagasimaksmisele kuuluv toetuse sama projekti raames väljamaksmisele kuuluva toetusega, kui see pole vastuolus riigiabi reeglitega.

Ebaseaduslik riigiabi nõutakse tagasi konkurentsiseaduse §-s 42 tingimustel koos intressiga vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L140, 30.04.2004, lk1–134), artiklile 9, sama määruse artikli 10 alusel liikmesriikidele teatavaks tehtud intressimääradele ja artiklis 11 nimetatud intressi kohaldamise meetodile. Euroopa Komisjoni määruse (EÜ)

nr 794/2004 tekst on leitav siit: [EUR-Lex - 02004R0794-20161222 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/lexUri.do?uri=CELEX:32004R0794:20161222-EN-20161222-EN-20161222-EN).

Lõigud 2 kuni 4 sätestavad toetuse tagasinõudmise ja tagasimaksmisega seotud reeglid.

3. EELNÕU VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrustega (EL) nr 651/2014 ja nr 1407/2013 vastavalt määruses ja käesolevas seletuskirjas märgitule.

4. EELNÕU MÕJUD

4.1 Eelnõu üldine mõju

Energiasektori dekarboniseerimine on kliimapoliitika lahutamatu osa ning Euroopa Liit on madala süsiniku jalajäljega majanduse seadnud üheks põhiliseks eesmärgiks, mis innustab uute tehnoloogiate väljatöötamist ning populariseerimist. Määrava tähtsusega on tänaselt fossiilsetel kütustel põhinevalt energiamudelilt üleminek mitmekesisele taastuvatel allikatel põhinevale energeetikale koos nutikate võrkude ja salvestusega ning tõhusama energiatarbimise juhtimisega.

2020. aastal käivitasime Euroopa Komisjoni rahastamisel uuringu kliimanetraalsele elektritootmisele ülemineku võimalustest Eestis, mis valmib 2022. aasta alguses ning mille tulemusena saame teada, milline kliimanetraalse elektritootmiseni jõudmise teekaart on Eesti jaoks parim.

Eestis maksab võrguga liituja enamiku võrguga liitumise kuludest (põhivõrgus ligi 100%, jaotusvõrgus ~80%). Sõltuvalt asukohast (ja tootmisest) võivad liitumiseks vajalikud võrgutugevdused moodustada olulise osa taastuenergia projekti kuludest.

Tootmisestade liitumise puhul tähendab see, et tootja maksab liitumiseks vajalikud ehitusega seotud investeeringud, mis läbi vähenevad ka piirkonnas tarbimissuunalised liitumiskulud. Eestis on viimastel aastatel paigaldatud rohkelt lokaalseid taastuenergia tootmisestadeid, ennekõike päikesepaneele, mille tulemusena vabad ühendusvõimsused paljudes piirkondades on tänaseks ammendunud, mistõttu taastuenergia seadme liitumine võrguga toob kaasa suured investeeringud võrgu ümberehitamiseks ja tugevdamiseks. Võrgu ümberehituse ja tugevdamise tööd võivad olenevalt piirkonnast olla suuremahulised ja seetõttu ka kallid, mille tulemusena taastuenergia tootmisestaded võrguga ühendamine on mittetasuv.

Toetuse andmise eesmärk on hoogustada taastuvelektri tootmisestade kasutuselevõttu tööstusaladel ja tööstusalaga piirnevatel aladel läbi võrguga liitumise toetamise. Eesmärkide täitmiseks toetatakse taastuvelektri tootmisestade võrguga liitumist tööstusaladel ja sellega piirneval alal, mis on tootmismaa.

Kogu investeeringu tegevus aitab panustada nii Euroopa Liidu ja liikmesriikide pikaajaliste kliima- ja energiapoliitika eesmärkide saavutamisse kui ka Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a kinnitatud kava „Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030“ eesmärkidesse.

4.2 Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Kodumaise energiatootmise kaudu suureneb riigi energeetiline sõltumatus.

4.3 Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Taastuenergia osatähtsuse suurendamine hajutab energiasektori keskkonnamõjusid, parandab jätkusuutlikkust ja majanduse konkurentsivõimet. Kliimaeesmärkide täitmise ja kliimamuutuste leevendamise kaudu väheneb surve looduskeskkonnale. Fossiilsete kütuste põletamisel tekivad saasteained, mis põhjustavad nii õhu- kui veesaastet. Taastuenergia osakaalu suurenemisega ja

heitevabade kütuste kasutusele võtmisega väheneb kasvuhoonegaaside ja teiste saasteainete heide, mille tulemusena paraneb pikemas perspektiivis oluliselt välisõhu ja vee kvaliteet.

4.4 Mõju majandusele

Investeeringu tulemusena pakutakse Eesti ettevõtjale võimalust uute tehnoloogiate arendamiseks ja kasutusele võtuks. See toetab Eesti energiasektori arendamist taastuvenergia kasutusele võtu suunas ja suurendab riigis energia varustuskindlust. Investeeringu tulemusena tekib ettevõtetal võimalus tarbida enda toodetud elektrit ja seda vajadusel võrku müüa, mis läbi väheneb ettevõtete kulu energiale.

Puuduvad olulised mõjud riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste korraldusele, regionaalarengule ning sotsiaalsetele valdkondadele (sealhulgas demograafilisele).

5. MÄÄRUSE RAKENDAMISEGA SEOTUD TEGEVUSED, VAJALIKUD KULUD JA RAKENDAMISE EELDATAVAD TULUD

Pärast määruse rakendamist sõlmib ministereerium lepingu KIKiga, kelle ülesanne on korraldada pilootprojekti elluviimine, mis hõlmab ettevalmistavaid tegevusi, planeerimist, projektide läbiviimist ja järelevalvet. Määruse rakendamisega kaasnevad riigieelarvele kulud kuni 7 miljoni euro ulatuses, millest 214 147 eurot on investeeringu administreerimise kulu. Summa kaetakse Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud Eesti taaste- ja vastupidavuskava alusel.

6. MÄÄRUSE JÕUSTUMINE

Määrus jõustub üldises korras.

7. MÄÄRUSE KOOSKÕLASTAMINE, HUVIRÜHMADE KAASAMINE JA AVALIK KONSULTATSIOON

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Keskkonnaministreeeriumile, Rahandusministreeeriumile ja huvitatud osapooltele eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.